



EXPRESII ALE MENTALITĂȚILOR. SPECTACOLE!

Printre expresiile cu ajutorul cărora mass-media ne pune la curent cu ce se mai petrece „palpitant” pe lumea aceasta, un loc important îl ocupă clișeele prin care ni se propune viziunea spectacolului fioros. Dacă toți știm, mai mult sau mai puțin precis, ca spectatori, ce înseamnă *spectacol* (cuvînt pe care îl asociem, măcar, cu scena și cu actorii), apoi va trebui să ne schimbăm cu totul reprezentările în legătură cu adjectivul *spectaculos*. Pe vremuri (mai bune ale limbii române), termenul însemna „care impresionează prin fast, prin strălucire; impresionant” (ca un spectacol) și, de aici, „frapant”. Cu acest ultim sens (restrîns) al cuvîntului ne confruntă, din păcate destul de frecvent, limbajul publicistic actual, care a descoperit un automatism: „accident spectaculos” (menționăm că exemplele citate în continuare sînt preluate din ziare și de pe internet).

Să vedem însă cam în ce ar consta spectacolele înfățișate de presă (unele exagerat): „Accident spectaculos la Brebeni. La ieșirea din Brebeni, conducătorul auto a pierdut controlul volanului, a părăsit carosabilul, a smuls din rădăcini un pom, a dărîmat un gard, a intrat într-un stup de albine aflat în curtea unui localnic, apoi s-a răsturnat. Din fericire, în urma accidentului nimeni nu a fost rănit. Zona a fost împînzită de roiuri de albine. Curioșii care vroiau să vadă cum s-a răsturnat mașina au fost ținuți la distanță de insecte”. Sau: „Cu TIR-ul în casă – accident spectaculos în Fegernicu Nou. Așa s-au trezit, în această după-amiază, cîțiva localnici din Fegernicu Nou. În momentul accidentului, în camera dărîmată de impact, se aflau trei persoane. Din fericire, oamenii au scăpat cu viață, însă șoferul s-a ales cu cîteva răni ușoare”.

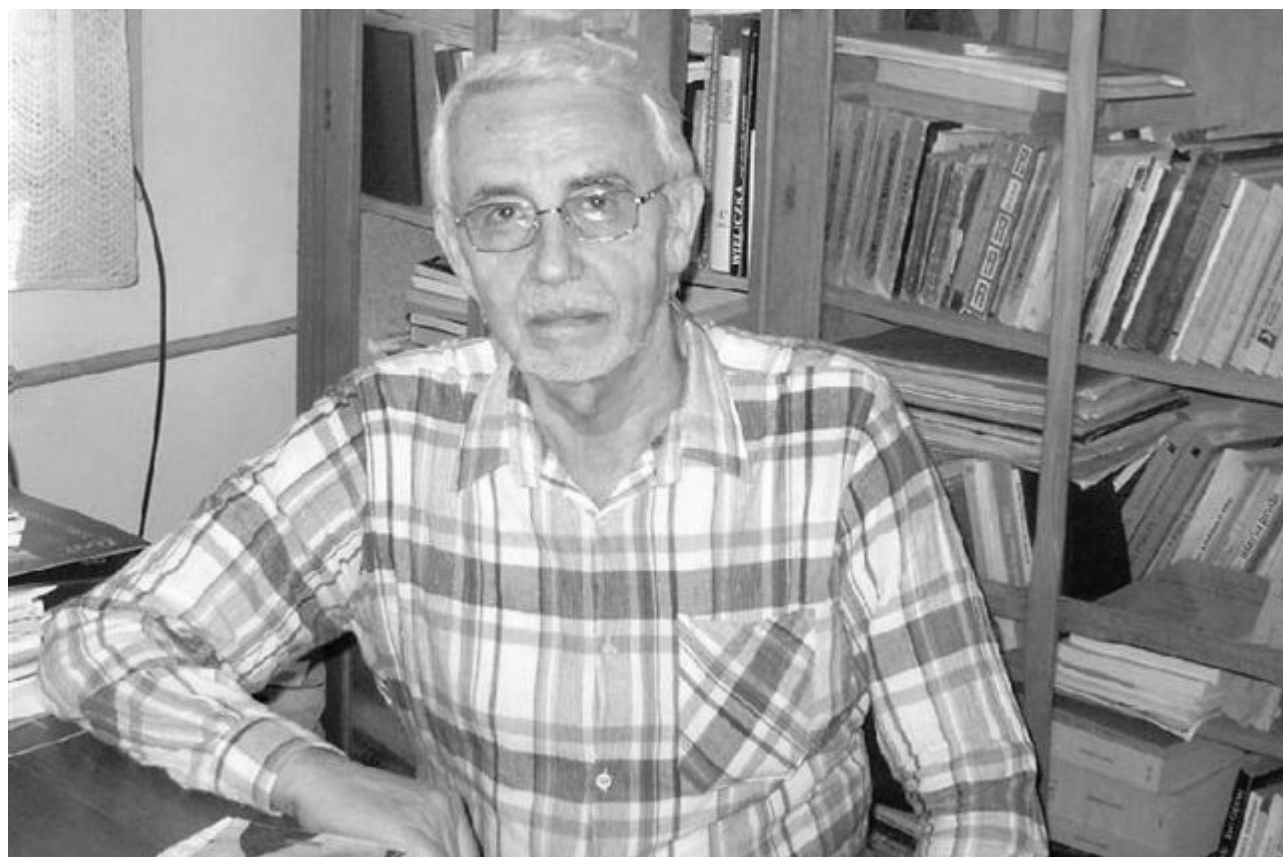
Iată elemente ale spectacolului, selectate, evident, după modelul filmelor cu urmăriri ale echipajelor poliției: copaci smulși din rădăcini, case și garduri dărîmate, răsturnarea mașinilor; notă de senzație: intervenția albinelor, mai eficientă decît celebra bandă cu inscripția „do not trespass!” din filmele americane de gen. Mai prost stăm cu spectatorii:

niște amărîți de „curioși” (dar... „șocați”), cei care s-au salvat de sub dărîmături, eventual „participanții la trafic”. Culmea, aceștia pot chiar lipsi de la spectacolul imaginat: la Brașov, „un șofer și-a înfipt mașina în vitrina unei patiserii, după care a dispărut fără urmă. S-a întîmplat după miezul nopții, așa că nu există martori”. Dacă sînt, s-ar părea că ei înșiși califică evenimentul prin cuvintele preferate de gazetari: „Persoanele aflate în mașinile implicate în incident au scăpat fără nici o zgîrietură. Cei care s-au aflat ieri dimineață, în jurul orei 11.00, în acea zonă, au declarat însă că accidentul a fost unul spectaculos” (deși „oamenii legii” au susținut că ar fi fost vorba de o simplă tamponare)!

Mă rog, mai apare, dar după însăși nomenclatura poliției, un termen din teatru, acela de *decor*: „Pentru a evita impactul frontal, un alt tir a ieșit în decor”; „Mașina, scăpată de sub control, a ieșit în decor prin partea dreaptă față de direcția de deplasare și s-a răsturnat”. Iar despre profilul și recuzita spectacolului avem și alte date concludente: „Urmărire spectaculoasă cu Tir-ul și *bîta* pe DN 15”. Prin urmare, dat fiind că ni se oferă descrieri cu morți, răniți și sînge, te-ai crede într-un amfiteatru cu lupte de gladiatori (și acesta spectacol, nu-i așa?), dacă nu ar interveni „actualizarea”, prin incendii, explozii, echipaje de descarcerare și altele.

Așadar, dacă, sub semnul mentalului „accidentul ca spectacol”, o nenorocire, un eveniment de circulație cu urmări (într-adevăr) *tragice*, un incendiu și altele ajung să fie calificate drept fapte *spectaculoase* și dacă, prin termen, se face referire la teatru, la scenă, ne-am putea pune întrebări cum ar fi: cine „montează” spectacolul, cui îi aparține „regia”, cum se simt victimele „actori”? Am văzut, pe de altă parte, că, oricum, „spectatorii” de ocazie nu prea aplaudă (căci de plata biletelor nici nu poate fi vorba!).

Încercînd să aflăm dacă adjectivul *spectaculos* își găsește o justificare minimă măcar în unele din astfel de relatări, credem că putem să răspundem



afirmativ. Da, uneori, atunci când apare pentru a caracteriza o creație propriu-zisă de artă sau evenimente din lumea spectacolelor, ca în enunțurile „Un film ca o fântână arteziană, spectaculos și răcoritor”, sau „Revenire spectaculoasă a lui Bon Jovi”.

Urmează, apoi, situațiile în care lumea se adună și se așteaptă la spectacol, ca atunci când se relatează despre competiții sportive, ciclism sau automobilism (chiar dacă, adesea, este vorba și de accidente, produse ori scontate): „Accident spectaculos în Turul Franței”, respectiv „Nurburgring nu este un circuit foarte spectaculos”, regretul venind dinspre așteptările celor care asistă: „Sînt sigur că tribunele vor fi pline și că mulți dintre spectatori vor fi fanii noștri. Însă, sincer să fiu, circuitul nu mi se pare foarte spectaculos” (adică nu promite senzaționalul!). Dar, de aici, să recurgi, într-o recomandare medicală, la un astfel de clișeu, înseamnă să vezi lucrurile din optica unui amator de accidente: „Se recomandă după o cădere spectaculoasă (la ski) să ne oprim pentru relaxare, iar dacă genunchiul se tumefiază, se imobilizează cu o fașă elastică și se aplică o...” (mai bine s-ar fi aplicat și o corecție la exprimare!).

Acesta era și limbajul de la spectacole de cascadorie, de exemplu de la „Zidul morții” de pe vre-

muri: „Mare spectacol, mare! Celebrul pilot Miki, de pe motocicletă, poate să cadă și să moară în fața Dumneavoastră! Aplaudați-l!”, și, pentru a mări tensiunea, în pragul posibilei expieri, „celebrul” își lua rămas bun de la soție sau de la prietenă, îmbrățișînd-o și sărutînd-o...

Dar iată că viziunea spectacolului se propagă și în alte zone, unde nu te-ai aștepta (preluăm textul ca atare, de pe internet): „Transplant spectaculos: 29 Iunie 2007, Andrei Dimitriu Mureș. Medicii Institutului de Boli Cardiovasculare și Transplant din Tîrgu Mureș au efectuat, joi, un transplant de cord la o tînără de numai 17 ani, din Suceava, operația durînd cîteva ore, în timpul căreia nu au apărut complicații”. Măcar medicii respectivi vor fi avut un număr de spectatori, de neînchipuit în cazul „Spargere spectaculoasă de conturi pe Internet”...

În sfîrșit, chiar dacă nu îndeplinește condițiile reprezentației teatrale, iată și imaginea dintr-un context care ne face plăcere: „Rata șomajului a scăzut spectaculos”. Aici ne convine sloganul „viața ca un spectacol”.

Despre asta să mai auzim și să fie într-un ceas bun! Chiar că s-ar îndreptăți un alt slogan utilizat astăzi pentru a sublinia senzaționalul: „Viața bate filmul”!